

Postcovid under utredning

Delrapport om vården och omsorgen för personer med postcovid

Sammanfattning av PM 2022:2

Innehåll

Bakgrund, uppdrag och genomförande

Resultat

Vårt arbete fortsätter

Projektet ska kartlägga vården och omsorgen för personer med postcovid

Bakgrund

- Vissa personer får kvarstående eller sena symtom efter en covid-19-infektion. Detta kallas för postcovid.
- Med utgångspunkt i att vård och omsorg ska vara jämlik, jämställd och tillgänglig för alla i hela landet har vi fått uppdrag att kartlägga eventuella regionala skillnader i vården och omsorgen vid postcovid.

Syfte

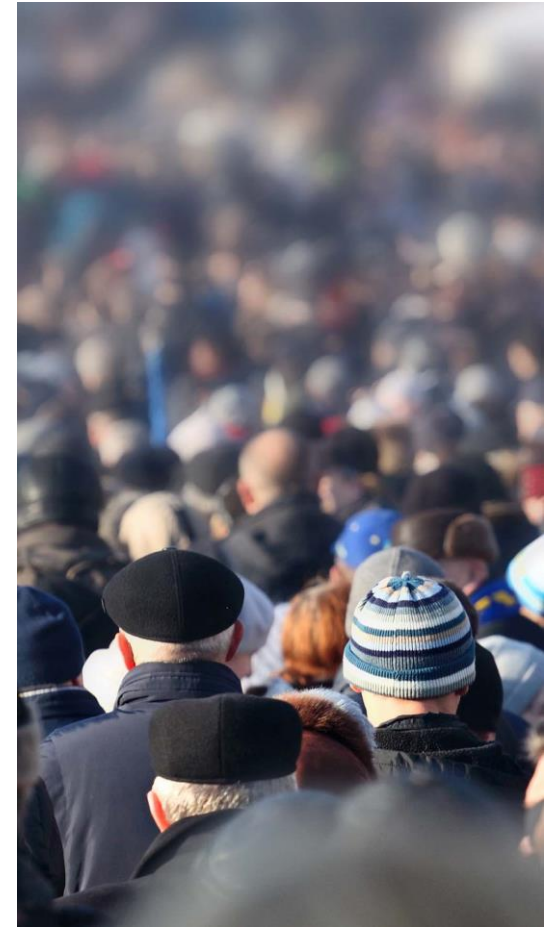
- Bidra med kunskap om vården och omsorgen för personer med postcovid och hur vården kan utvecklas.
- Ge ett underlag med rekommendationer för beslut för att skapa förutsättningar för en jämlik vård och omsorg av personer med postcovid.

Uppdraget ska delredovisas senast den 31 mars 2022
och slutredovisas senast den 3 oktober 2022.

Postcovid är ett samlingsbegrepp

- Symtombilden varierar mellan personer som får postcovid.
 - Ofta flera symtom samtidig.
 - Symtomen varierar över tid.
 - Olika stor påverkan i det dagliga livet.
- Vi vet inte hur många som har postcovid i Sverige idag.
 - Det finns ingen heltäckande statistik över antalet personer som har postcovid.
 - Postcovid har definierats på olika sätt.
 - Vi vet inte hur många som har haft covid-19.
 - Svårt att dra generella slutsatser utifrån de forskningsstudier som genomförts.
 - En uppskattning är att mellan 2-21 procent av alla som varit sjuka i covid-19 får postcovid.

Viktigt att komma ihåg den stora variationen i sjukdomsbild i analyser och tolkning av resultat

Övergripande frågeställningar

Kartläggning av regionernas organisation av vården och omsorgen

- Finns det regionala skillnader i vården och omsorgen av personer med postcovid?
- Vad består skillnaderna av och hur stora är de?
- Finns det regionala skillnader i organiseringen av den vård och omsorg som erbjuds barn med postcovid?

Kartläggning av hur personers olika behov tas till vara

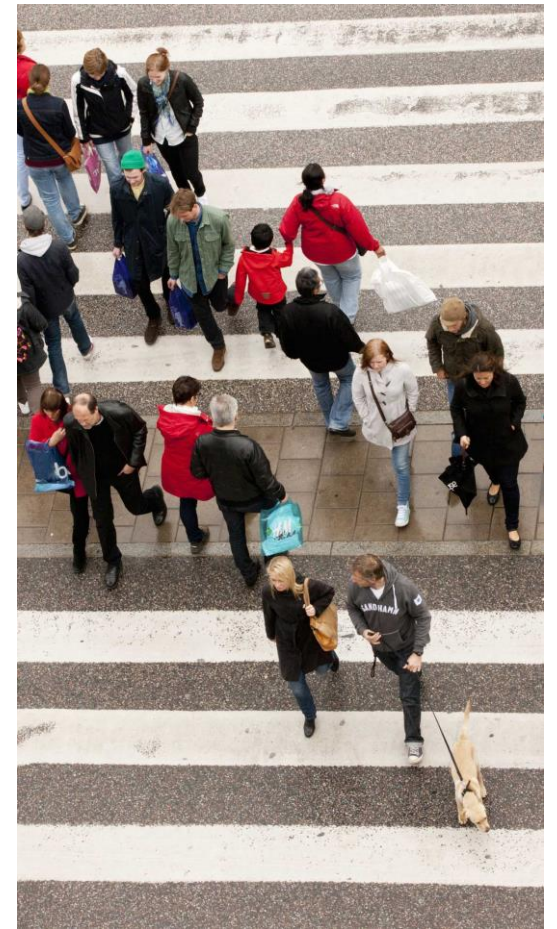
- Vilka behov har personer med postcovid?
- Hur upplever barn och olika grupper, exempelvis utifrån kön och socioekonomi, att deras behov möts i vården och omsorgen?
- Hur tillgodoses anhörigas behov av delaktighet och stöd?

Kartläggning av kvaliteten i vården och omsorgen av personer med postcovid

- Hur kan kvalitet i postcovidvården definieras?
- Hur ser eventuella regionala skillnader i kvalitet i vården och omsorgen av personer med postcovid ut?
- Finns det skillnader i kunskapsstöd och behandlingsrekommendationer mellan Sverige och andra länder?

Vi har använt flera olika källor i vår kartläggning

- Enkät till ett slumpmässigt urval av befolkningen via en befolkningspanel
 - Cirka 500 personer långvariga symtom efter covid-19, omkring 200 personer hade behövt söka vård för symtomen. Totalt svarade cirka 5 500 på enkäten.
- Intervjuer med företrädare för organisationerna Svenska Covidföreningen och Läkare till läkare.
- Intervjuer med personer som har postcovid, via organisationerna.
- Intervjuer och samråd med sakkunniga
 - Professionsföreningar
 - Företrädare inom det nationella systemet för kunskapsstyrning
 - Socialstyrelsen, SBU
- Litteraturgenomgång
 - Dokument och riktlinjer från regionerna
 - Forskningsartiklar
 - Rapporter från andra myndigheter

Tre olika mått kan användas för att kartlägga regionala skillnader, men vi har olika förutsättningar att använda dem

Strukturmått

Hur vården är organiserad

Vad vi kan säga utifrån våra analyser

- Vilka regioner som har postcovidmottagningar.
- Strukturer för arbetet på mottagningarna
- Vilka kompetenser som finns tillgängliga.

Vad vi inte kan kartlägga

- Vilka effekter organiseringen får för patienterna.

Processmått

I vilken utsträckning vården är evidensbaserad och har god effekt

- Hur olika regioner arbetar.
- Regionala variationer i vilken utredning, behandling och rehabilitering som personer med postcovid får.

- Vad som är ett bra omhändertagande.
- Skillnader i kvalitet när det gäller hälsoutfall för patienten.

Effektmått

Effekten för patienterna, både medicinska utfall och patientrapporterade utfall

- Patienternas upplevelse av vården, exempelvis personcentrering och tillgänglighet.

- Regionala skillnader i patienternas upplevelser.
- Medicinska utfall.

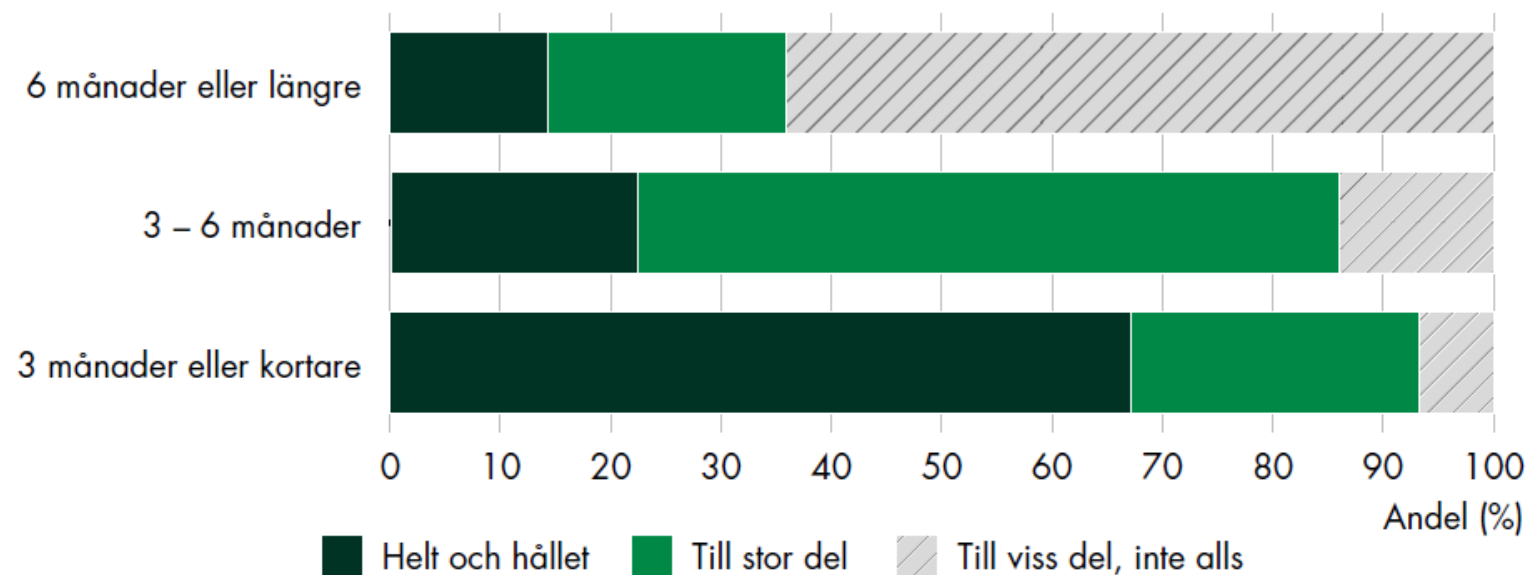
Våra resultat

Personer med postcovid har olika erfarenheter och behov

- De flesta (74 %) som besvarat enkäten upplever att de som helhet har fått den vård som de behöver
 - Andelen är lägre för de som har haft symtomen längre än 6 månader, de som upplever en sämre hälsa och de som inte fått diagnosen postcovid.
- Omkring hälften uppger att de någon gång blivit nekade vård, att de nekats remiss, eller fått rådet att avvakta med att söka vård.

Som helhet, tycker du att du fått den vård du behövt för de långvariga besvären efter covid-19? *

Antal svar: 184.

Population: Personer med långvariga symtom efter covid-19 som sökt vård.

Exkluderade svar: "Vet inte".

* Statistiskt signifikant skillnad på 5-procentsnivån mellan grupperna.

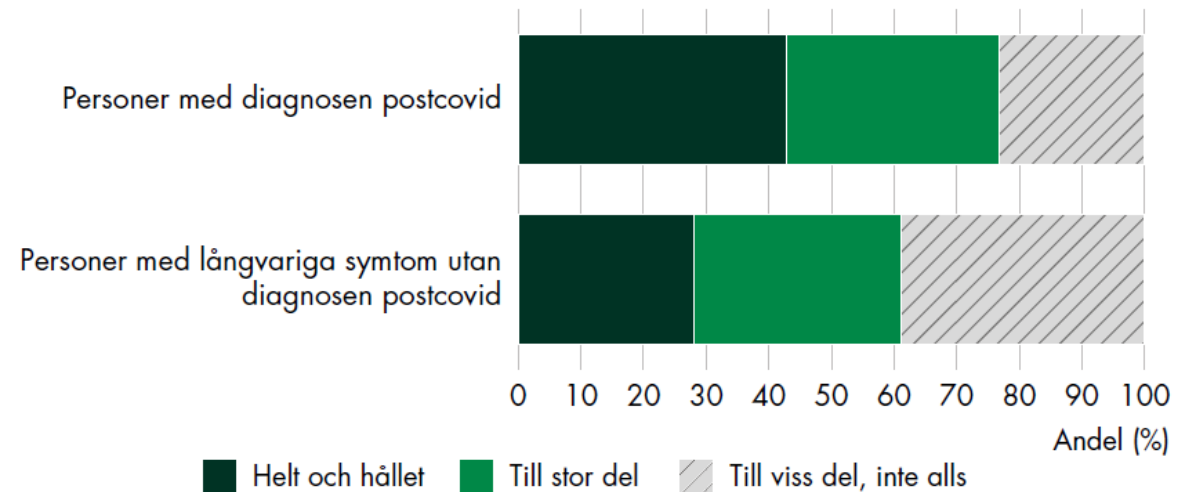
Resultaten pekar på brister i bemötande och personcentrering

- Många upplever att de har blivit bemötta med respekt och på ett hänsynsfullt sätt. Samtidigt anser 59 procent att deras besvär inte tagits på allvar i vården.
 - Personer som fått diagnosen postcovid upplever i högre utsträckning att de blivit bemötta med respekt och på ett hänsynsfullt sätt.

Det är viktigt att vårdpersonalen lyssnar på patienterna. Det är möjligt att det finns patienter som kanske endast är oroliga, men det är knappast alla patienter som misstänks ha postcovid. Misstroendet är någon form av grundinställning, i stället för att vara mer ödmjuk.

Citat från våra intervjuer med personer med postcovid

Blev du bemött med respekt på ett hänsynsfullt sätt?

Antal svar: 173.

Population: Personer med långvariga symtom efter covid-19 som sökt vård.

Exkluderade svar: "Vet inte".

Barns erfarenheter av vården liknar vuxnas

- Många vårdnadshavare och barn beskriver långa väntetider, utebliven återkoppling och bristande samordning. Utöver det upplever många att vården har bristande kunskap om postcovid bland barn. Många beskriver också hur de mötts med misstro i vården.
- Skolgången påverkas och flera behöver anpassningar och stöd

Personalen är oftast trevliga och snälla mot barnen, och det finns en vilja att hjälpa. Men det finns inte resurser och förmåga att tänka utanför boxen, och viljan att gräva djupare är låg.

Tre sjuka barn. Mött skepsis och ifrågasättande. "Barn drabbas inte av covid, barn blir inte sjuka av covid" har läkare sagt rakt ut till oss. Barnen har fått diagnosen nedstämdhetskänsla. Fått tjata och tjata till oss undersökningar och prover. Två av barnen har erbjudits antidepressiva. Ett av tre barn har fått diagnosen postcovid. Alla tre har samma barnläkare.

Citat från vårdnadshavare till barn med postcovid

Behoven och upplevelserna är gemensamma med andra grupper

- Våra resultat pekar på att personer med postcovid upplever långa väntetider och att det finns brister i samordningen av vården.
- Erfarenheterna speglar i flera fall tidigare kända brister i vården, och behoven i vården är ofta gemensamma med andra patientgrupper.
 - Liknande resultat i vår enkät som i Nationell patientenkät, hälso- och sjukvårdbarometern, Vård- och omsorgsanalys uppföljning av patientlagen och International Health Policy Survey.
- Vårdens möjlighet att ge en god och sammanhållen vård till multisjuka patienter brister. Personer som upplever en dålig hälsa har ofta sämre upplevelser av vården.
- Andra patientgrupper upplever problem med att bli tagna på allvar.

Det behövs mer kunskap om postcovid

Det finns ett behov av kunskap om postcovid

- Det finns ännu begränsat med evidensbaserade arbetssätt för att utreda, behandla och rehabilitera personer med postcovid.
- Forskning pågår och kunskapsläget har förbättrats avsevärt jämfört med i början av pandemin.
- Hälften av personerna i vår enkät upplevde att vårdpersonalen inte hade tillräckliga kunskaper om postcovid.

Flera insatser görs för att öka kunskapen

- SBU kartlägger och uppdaterar kontinuerligt kunskapsläget för behandling och rehabilitering.
- SBU har genomfört en undersökning för att Identifiera och prioritera forskningsfrågor.
 - Samverkan mellan patienter, närstående, professionen och forskare.
- Vetenskapsrådet har på regeringens uppdrag fördelat forskningsmedel.
 - 50 miljoner kronor.

Kunskapsstöd har tagits fram på flera nivåer

Innehållet i de stöd som finns:

- Baseras i flera fall på erfarenheter från vård vid sjukdomar med liknande symtom.
- Patienter ska i första hand få vård inom primärvården
- Betonar ett multiprofessionellt och multidisciplinärt omhändertagande.

Socialstyrelsen

- Aktörskarta
- Stöd vid diagnosticering och val av insatser
- Processmodell för rehabilitering
- Försäkringsmedicinskt beslutsstöd

Nationellt system för kunskapsstyrning

- Samverkansyta mellan sex nationella programområden.
- En nationell arbetsgrupp har tagit fram ett bedömningsstöd.
- Informationssida på 1177 inklusive frågeformulär.

Regionerna

- Regionala stöddokument som komplement till nationella kunskapsstöd

Professionsföreningar och fackförbund

- Riktlinjer, informationsmaterial
- Seminarium och föreläsningar

Vi har gjort en mindre internationell utblick

- Fokus på förekomst av nationella kunskapsstöd för vården, och innehållet i dem.
- Vi har inkluderat Norge, Danmark, Finland och Storbritannien.
- Det finns nationella kunskapsstöd i Norge, Danmark, och Storbritannien.
 - Liksom i Sverige får många patienter vård inom primärvården. Vid behov kan remiss ske till specialistvården eller speciella postcovidmottagningar.
 - Postcovidmottagningar uppges finnas i alla länder vi har tittat på. Vi har dock ingen information om patienternas faktiska tillgänglighet till dessa kliniker.
- I Finland finns ännu inte några nationella kunskapsstöd.
 - En expertgrupp har tillsatts. Den ska bland annat analysera hur vård och rehabilitering av patientgruppen ska organiseras.
 - Expertgruppen ska redovisa sitt uppdrag i slutet av 2022.

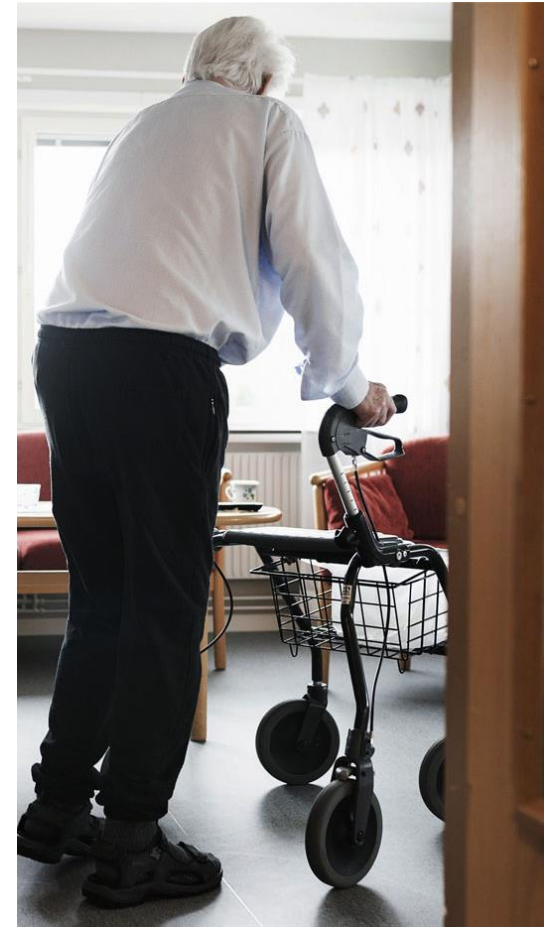
Regionernas organisering av postcovidvården varierar

- Primärvården har en central roll.
 - De flesta med postcovid får vård inom primärvården, i enlighet med Socialstyrelsens rekommendationer.
 - Primärvårdsuppdraget skiljer sig mellan regioner vilket kan påverka förutsättningarna för ett multiprofessionellt omhändertagande.

Region	Postcovid-mottagning	MDK	Barn-mottagning	Region	Postcovid-mottagning	MDK	Barn-mottagning
Stockholm	●		●	Västra Götaland	●		
Uppsala	●			Värmland	●		
Södermanland	●			Örebro			
Östergötland	●		●	Västmanland	●		
Jönköping		●		Dalarna	●		
Kronoberg				Gävleborg		●	
Kalmar				Västernorrland			
Gotland				Jämtland Härjedalen	●		
Blekinge				Västerbotten	●		
Skåne	●		●	Norrbottn	●	●	
Halland							

Omsorgen för personer med postcovid

- Omsorgspersonal måste ha kompetens att upptäcka vårdbehov och behov av insatser som en konsekvens av postcovid.
- Omhändertagandet av personer med postcovid inom omsorgen framstår inte som en central fråga.
- Insatsbehovet skiljer sig inte från andra patientgrupper.
 - Det verkar vara ett litet antal personer som det handlar om.
 - Exempel på insatser är stöd från arbetsterapeut eller hjälpmedel.

Fortsatt arbete

Vi fördjupar våra resultat i arbetet med slutrapporten

Kartläggning av regionernas organisering av våren

- Intervjuer med regionerna
- Utgångspunkter i regionernas organisering av vården
- Vad som upplevs vara en adekvat organisering och förutsättningarna för det

Fördjupad enkät till personer med postcovid

- Slumpmässigt urval baserat på befolkningen
- 1 500 respondenter, möjlighet att genomföra analyser utifrån kön samt socioekonomi
- Frågor till anhöriga med postcovid

Analys av kunskapsanvändning och kvalitetsskillnader

- Intervjuer med regionerna
- Fokus på hur kunskapsstöden används

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

www.vardanalys.se

registrator@vardanalys.se

[@vardanalys](https://twitter.com/vardanalys)

Siri Lindqvist Ståhle

Ylva Kalin

Erik Antonsson